

गेरुवा गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ७

संख्या: ७

मिति : २०८०/०४/०८

भाग-२

गेरुवा गाउँपालिकाको सूचना

नेपालको संविधानको धारा २२६ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ उपदफा १ बमोजिम बनेको गेरुवा गाउँपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७६ को दफा ४ बमोजिम गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाले मिति २०८०/०४/०८ मा जारी गरेको देहाय बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

संवत् २०८० सालको नियम नं. ७

गेरुवा गाउँपालिकाको पूर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्य

समुदायमा आधारित लाभग्राहीको पहिचान

कार्य सञ्चालन निर्देशिका

२०८०

पृष्ठभूमि: जनसांख्यिकी पृष्ठभूमि

२०२१ को जनगणना अनुसार नेपालमा प्रतिवर्ष ०.९३% जनसङ्ख्या वृद्धि दर छ भने करिब २९,१९२,४८० जनसंख्या रहेको छ । नेपाल जनसंख्याको हिसाबले ४१औँ, भू-भागको हिसाबले ९३औँ ठूलो देश र अर्थतन्त्रको हिसाबले विश्वको १०२ औँ ठूलो हो (UN तथ्याङ्क विभाग २०१७) । यसमा विभिन्न जातजाति, रीतिरिवाज, धर्मसंस्कृति र भाषाको विविधता छ । यसको अर्थ नेपाल बहुभाषिक, बहुसांस्कृतिक, बहुधार्मिक र बहुजातीय समाज हो ।

जलवायु

मुख्यतया भौगोलिक वनावट, विभिन्न भेगको उचाइको अवस्था अनुसार नेपालका विभिन्न स्थानहरूको छोटो दुरीमा पनि जलवायुको अवस्था फरक फरक पाइन्छ । यसका अलवा विविध हावापानीको कारणले गर्दा जिवजन्तुको वासस्थान, वनस्पतिमा समेत विविधता प्रदान गरेको छ । नेपालमा औसत बार्षिक वर्षा लगभग १६०० मिलिमिटर सम्म हुने गरेको छ अर्थात अन्नपूर्ण हिमालको दक्षिणी मोहोडातिर ४००० मिलिमिटर भन्दा पनि बढी पानी पर्दछ भने तिब्बतीयन पठार क्षेत्रका मोहोडाहरूमा २५० मिलिमिटर भन्दा पनि कम पानी पर्ने गरेको छ । यसको लगभग ८० प्रतिशत पानी जुन देखी सेप्टेम्बर महिनाको बीचमा वर्षे वर्षाको रूपमा पर्ने गरेको पाइन्छ । नेपालको पश्चिमी भेगको तुलनामा पूर्वी भेगमा धेरै वर्षा हुने गरेको छ भने पश्चिमी भेगमा अचानक अनि भारी वर्षा हुने अनुभव गरिएको छ ।

नेपाललाई धरातलिय उचाइ र हावापानीको स्वरूप अनुसार पाँच भागमा विभक्त गरिएको छ जुन उपोष्ण हावापानी वा उष्ण मनसुनी हावापानी देखी टुण्ड्रा हावापानी सम्मको अवस्थामा रहेको छ । १२०० मिटर वा सो भन्दा कम उचाइमा उपोष्ण वा उष्ण हावापानी पाइन्छ, १२०० देखी २४०० मिटर उचाइको भूभागमा न्यानो समशितोष्ण वा उष्ण प्रदेशिय हावापानी पाइन्छ । २४०० देखी ३६०० मिटरको उचाइमा शितोष्ण हावापानी तथा ठण्डा समशितोष्ण हावापानी पाइन्छ । ३६०० देखी ४४०० मिटर उचाइमा लेकाली हावापानी पाइन्छ भने ४४०० मिटर भन्दा माथिको उचाइ भएको क्षेत्रमा टुण्ड्र किसिमको हावापानी पाइन्छ । नेपालमा प्रमुख रूपले ४ वटा प्रमुख ऋतुहरू छन् जसमध्ये डिसेम्बर देखी फेब्रुवरीसम्म हिउँद, मार्च देखी मे सम्म वसन्त, जुन देखी अगष्टसम्म वर्षा र सेप्टेम्बर देखी नोभेम्बरसम्म शरद ऋतुहरू पर्दछन् । तराई र चुरे पहाडी भूभागमा उप-उष्ण प्रदेशिय जलवायु छ भने उत्तरी पहाडी भूभागमा चिसो तथा सुख्खा खालको हावापानी वा मौसम पाइन्छ ।

ग्रीष्म र वसन्तको अन्त्यतिरको तामपान पहाडी भेगमा लगभग २८ डिग्री सेल्सीयस देखी तराइमा ४० डिग्री सेल्सीयससम्म हुन्छ । जाडोमा तराइको औसत र न्यूनतम तापमान ७ डिग्रीसेल्सीयस देखी २३ डिग्री सेल्सीयससम्म हुन्छ । मध्य उपत्यकामा न्यूनतम तामक्रम चिसो विन्दु भन्दा पनि तल झर्ने अनुभव छ भने उच्च पहाडी भेगहरूमा चिसोपन अझ अधिक हुने गर्दछ ।

बिपद् जोखिमताको अवस्था

कमजोर भू-वनोट, भिरालो तथा जोखिमयुक्त जमिनको कारण नेपालल बिपद् तथा विपद्को हिसावले विश्वको २० औं अग्रस्थानमा पर्दछ। विश्वका २०० मुलुकहरू मध्ये नेपाल जलवायु परिवर्तन, भूकम्प र बाढी विपद्को सापेक्ष जोखिममा क्रमशः चौथो, ११ औं र ३० औं स्थानमा पर्दछ। यस अर्थमा नेपालले बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागि, शीतलहर, असिना, हावाहुरी, चट्याङ्ग, खडेरी, हिमताल बिष्फोटन भई बाढी जस्ता जेखिमहरू व्यहोर्नुका साथै प्राकृतिक विपद् तथा महामारी जस्ता उच्च परिमाण र तिब्रताको समेत सामना गर्नुपर्दछ। अस्थिर तथा धेरै भिरालोपन हुनु, कमजोर भू-वनोट, भूगर्भिय र मौसमजन्य विपद्का साथ साथै भारि वर्षाका कारणले गर्दा विपद् र बिपद्जन्य घटनाहरू धेरै हुने गरेका छन्। यसका साथै भौगर्भिक वनोट एवम् विविध भिन्नताका कारण बर्षायाममा हुने मुसलधारे बर्षाले आउने बाढी पहिरो र भग्नावशेषको बिचलन जस्ता विपद्हरू हुने गरेका छन्। यी बाहेक पनि अन्य कैयौ प्रकारका मानव सिर्जित एवम् प्रकृतिक विपद्हरूबाट नेपाल प्रभावित छ। हालसालैको तथ्याङ्कले पनि बाढी, पहिरो, आगलागि हुनुका साथै विगत तीन दशकहरूमा भएको अनियन्त्रित विकास, वातावरणीय विनाश र मानव हस्तक्षेपका कारण यस्तो हुन गएको छ। प्राप्त प्रमाण र तथ्यहरू अनुसार मानव हस्तक्षेपले नै बाढी, पहिरो, खडेरी आदि जस्ता निश्चित प्रकारका खतराहरू घटाउन या बढाउन या सोच्दै नसोचेका खतराहरू निम्त्याउन मद्दत गरेको हुन्छ। ऐतिहासिक अभिलेखहरूले पनि पहाडी भूभाग अति नै कमजोर भूवनोट, भिरालो धरातल, कमजोर भौगोलिक वनोटको कारणले गर्दा पहाडी भेगमा पहिरोको जोखिम अत्यधिक हुन्छ भने तराई भेगमा बाढीको अत्यधिक जोखिम रहने गरेको पाइएको छ।

भग्नावशेष तथा बाढी पहिरोको वहाव

गुरुत्वाकर्षणको प्रभावका साथसाथै अन्य प्रकारले पृथ्वी, चट्टान आदिको हलचल हुने र जमिनमा भएका भग्नावशेषहरू ग्रेग्रानको रूपमा एकत्रित भई ठूलो रूप लिई बाढीपहिरोको रूपमा बग्ने गर्दछ, सामान्यतया यस्तो अवस्था भूकम्प र भारी बर्षापछि हुने गर्दछ। सानै भएपनि लामो अवधिसम्म लगातार बर्षा भयो भने पनि कतिपय ठाउँमा पहिरो जाने गरेको छ। कतिपय अवस्थामा पहिरो गइसकेपछि पनि घामको तापक्रमको कारण सुख्खा पहिरो जाने गरेको छ। नेपालमा मानवीय र प्राकृतिक कारणले चट्टान एवम् जैविक पदार्थ संगसंगै ढुंगा, गेगर र माटो बगेर एकत्रित हुने प्रकृया छ। नेपालमा पहिरो प्राकृतिक एवम् मानव निर्मित कारणहरूबाट जाने गरेको छ। सामान्यतया नेपालका मध्य पहाडी भेगमा पहिरोको जोखिम धेरै छ। अत्यधिक बर्षा, जमिनको वनावट, वन फडानी, अतिक्रमण र कतिपय प्राकृतिक विपद् तथा घटनाहरू नै पहिरो जानुका प्रमुख कारणहरू हुन। तुलनात्मक रूपमा पहाडी भेगको भूवनोट कमजोर भएको कारणले लगातारको बर्षाले ठूलो ठूलो पहिरो निम्त्याउने गरेको पाइएको छ। नेपालमा हरेक बर्ष बाढी पहिरोको कारणले कम्तिमा पनि १०० जना जतिको ज्यान जाने गरेको गृह मन्त्रालयले जनाएको छ (गृह मन्त्रालय २०२०)।

बाढी तथा डुवान

भौगोलिक वनावट र विविध किसिमको हावापानीको कारणले नेपालमा बाढी आउने गरेको छ। मनसुनको मौसममा भारी बर्षाको कारणले गर्दा उच्च हिमाली भेग बाहेक देशका अन्य कुनै पनि ठाउँमा बाढी जान सक्छ। नदी किनारका क्षेत्रहरूमा बिशेषगरि डुवान र कटान हुनुका साथै उर्वर जमिनको नोक्सानी, सिँचाइमा क्षति, पुलपुलेसाहरूका साथ

साथै भौतिक संरचनामा समेत क्षति पुऱ्याई स्थानीय समुदायलाई खाद्य असुरक्षित तर्फ धकेल्दछ । साथै डुवान र कटानका कारण देशका विभिन्न भुभागहरुको विशेष गरी तराईको सामाजिक एवं आर्थिक विकासमा बाधा पुऱ्याएको छ ।

सन २०१७ मा देशैभरि ठूलो बाढी फैलिएको थियो र उक्त समयमा ३५ जिल्लाहरु नराम्री प्रभावित भएका थिए भने १८ वटा जिल्लाहरु गम्भिर रुपमा प्रभावित भएका थिए । यस समयमा जम्मा १९०,००० (एक लाख नब्बे हजार) घरहरु पूर्ण तथा आंशिक रुपमा क्षतिग्रस्त भएका थिए । हजारौ मानिसहरु घरवारविहिन हुनुका साथै विस्थापित हुनुपरेको थियो । घरायसि सम्पत्ति र खद्यान्नमा नराम्री असर पुग्नका साथै अधिकांश प्रभावित मानिसहरुले खद्यान्न, पिउने पानी साथै गैर खाद्य वस्तुको अभावको सामना गर्नुपरेको थियो । समुदायका प्रभावित मानिसहरुले दूषित पिउने पानीका कारण पानीजन्य संक्रमण समेतको सामना गर्नुपरेको थियो ।

(स्रोत: बाढीपछिको आवश्यकता पहिचान मुल्यांकन प्रतिवेदन, राष्ट्रिय योजना आयोग नेपाल, २०१७)

उद्देश्य

पूर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्य (FbAA) अन्तर्गत बाढी तथा पहिरोमा पर्न सक्ने घरधुरी तथा समुदायको विपद् तथा जोखिमको सामना गर्नुभन्दा पहिला नै पहिचान गर्नु रहेको छ । प्रमुख लक्ष्य भनेको लक्षित बर्गहरुको पहिचान र भविष्यमा आइपर्ने विपद् तथा विपद्जन्य अवस्थामा समुदायको जोखिम कम गर्नका लागि उपयुक्त सहायताको व्यवस्थापन गर्नु रहेको छ । प्राथमिकताका आधारमा सबैभन्दा बढी जोखिममा परेका समुदायहरुमा बाढी पहिरो तथा डुवानको प्रभावलाई कम गर्नका लागि, जीवन बचाउन तथा जीविकोपार्जनको रक्षाका लागि मद्दत गर्नु रहेको छ ।

पूर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्य (FbAA) ले खाद्य सुरक्षा तथा जीविकोपार्जनका विकशित उपायहरु मार्फत जोखिममा परेका समुदायहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्दछ । यसले पूर्व चेतावनी, संचार, स्थानिय स्तरमा छलफल तथा अनुभव आदान प्रदान जस्ता कार्यहरु संचालन गरेर सबैलाई सचेत गर्दछ । यसका साथै यसले स्थानिय स्तरमा ज्ञान तथा सिपको विकास गरी राष्ट्रिय, प्रादेशिक तथा स्थानीय सरकारको समेत क्षमता अभिवृद्धि गर्नका लागि अग्रिम कार्य गर्दछ ।

विश्व खाद्य कार्यक्रम नेपालले संयुक्त राष्ट्र संधिय समन्वय कार्यालय (UNRCO), जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, पालिकाहरु, तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी समेतको सहकार्य तथा समन्वयमा विभिन्न भौगोलिक स्थिति अनुसार अधिक मात्रामा बाढी पहिरोको जोखिममा रहेका ७ जिल्लाका २० वटा पालिकाहरु छनौट गरेको छ ।

हाल यी पालिकाहरुमा पूर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्य अवधारणा मार्फत साझेदारी र क्षमता विस्तार गर्नका लागि काम गरिरहेको छ ।

मार्गदर्शक सिद्धान्त

यो निर्देशिकाले बाढी, पहिरो तथा विपद्को जोखिममा परेका लक्षित घरपरिवारलाई नगद सहयोग गर्नका लागि समुदायमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरु गर्ने गर्दछ । यसका अलवा विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपाल सरकार तथा

अन्य साझेदारहरु समेतको सहयोग तथा समन्वयमा आपतकालिन अवस्थामा सहयोग पुऱ्याउन, पूर्व चेतावनी प्रणाली तथा समुदायलाई सजक वनाउनका लागि पनि पूर्वाधार तथा भौतिक संरचनाहरुको निर्माण गर्ने उद्देश्य राखेको छ । यो निर्देशिकाको मूलभुत उद्देश्य भनेको समुदायमा आधारित पहिचानका चरणहरुमा थप ध्यान केन्द्रित गरी जोखिममा रहेका समुदाय पहिचान प्रकृत्यामा स्पष्ट धारणा विस्तार गर्नु हो । यो निर्देशिकाले सरकारी तथा विभिन्न संघसंस्था जस्तै WFP, सहकारी, संघसंस्था तथा अन्य साझेदार सरोकारवालाहरुका लागि गाइडको रुपमा काम गर्दछ भन्ने विश्वास गरिएको छ ।

सबै साझेदार संघसंस्थाहरुले सेवाग्राहि तथा समुदाय पहिचानका निम्न सिद्धान्त पालना गर्ने छन्

- स्थान तथा घरधुरीको पहिचान गर्दा उपलब्ध स्रोत र आवश्यकतामा आधारित हुने, जातिय, राजनीतिक विचारधारा वा संलग्नता, लिङ्ग, जाति वा धर्मको नाममा भेदभाव गरिने छैन ।
- लक्षित वर्ग संयन्त्र तथा मापदण्डहरुले जनसंख्याको गरिमा र सुरक्षालाई कमजोर ठानिने छैन र समुदाय वा पहिचान गरिएका घरधुरीका मानिसहरुको जोखिमतालाई ध्यान दिनुपर्दछ ।
- जोखिमका मापदण्ड तथा आधारहरुमा जोखिमको विश्लेषण, वास्तविकता तथा लैङ्गिक समानताका विचारका आधारित हुनुपर्दछ ।
- जोखिममा परेका समुह तथा समुदायहरुको पहिचानका प्रकृत्यामा संलग्न सबैखाले सरोकारवाला संघसंस्थाहरुले पहिचानका मापदण्डहरु सहि रुपमा लागु गरिएको छ कि छैन भनेर पुनरावलोकन गर्दै जानु पर्दछ र कुनैपनि प्रकारको त्रुटि फेला परेमा सुधारका उपायहरुको अवलम्बन गर्नु पर्दछ ।

समितिका सदस्यहरुको छनौट प्रकृत्या र तिनको मापदण्डका मार्गदर्शक बुँदाहरु

समितिका पदाधिकारीहरुको सहि रुपमा छनौट गर्नु र तिनीहरुले पुर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्यमा अवलम्बन गर्ने कार्यका मापदण्ड सुनिश्चित गर्न र लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु सफलतापूर्वक प्राप्त गर्नका लागि यो एक महत्वपूर्ण पक्ष हो । यो कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि समितिका सदस्यहरुको छनौट गर्न निम्न अनुसारका बुँदाहरुमा ध्यान दिन जरुरी छ;

- समितिका सदस्यहरु कार्यक्रमको लक्ष्य र उद्देश्यप्रति प्रतिबद्ध छन् भन्ने कुराको एकिन गर्नुपर्दछ । यस कार्यमा खासगरी विपद् तथा जोखिमहरुको न्यूनिकरण गर्ने, पूर्व चेतावनीका प्रणालीहरुमा सुधार गर्ने र समुदाय प्रति पूर्ण जवाफदेहिता बहन गर्ने जस्ता कार्यहरु समावेश छन् ।
- समितिका पदाधिकारीहरु छान्नका लागि विपद् जोखिम न्यूनिकरण, जलवायु परिवर्तन, कृषि जस्ता विषयहरुमा विज्ञता भएको हुनुपर्दछ वा खोज्नु पर्दछ ।
- स्थानिय ज्ञान सिप तथा सम्बन्धित विषयमा जानिफकार र अनुभव भएका सदस्यहरुले कार्यक्रमबाट प्रभावित समुदायहरुको आवश्यकता अनुरूप उचित सरसल्लाह एवम् सुझावहरु प्रदान गर्न सक्दछन् ।

- समितिको संरचनामा भौगोलिक प्रतिनिधित्व र विविधताका पक्षहरू जस्तै उमेर, जाति, लिङ्ग आदिको उचित प्रतिनिधित्व भएको खण्डमा उनिहरूबाट विभिन्न विचारहरू आउने गर्दछन र छलफल एवम् निर्णय प्रकृत्यामा सजिलो हुन जान्छ ।
- नियमित बैठकमा, कार्यक्रमका गतिविधिहरूमा सहभागि हुन, सूचना आदान प्रदान गर्न समितिका सदस्यहरू प्रतिबद्ध छन् भनि निश्चय गर्ने ।
- समितिका सदस्यहरू विभिन्न सरोकारवालाहरूसंग आन्तरिक एवम् बाह्य रुपमा सम्बाद गर्न सक्ने खालको छान्ने ।
- समितिमा रहेका सदस्यहरूले बदलिँदो परिस्थिति अनुसार आफ्ना निर्णय तथा कार्यहरू समयमा नै समायोजन गर्नका लागि सक्षम हुनुपर्दछ ।
- पालिकाका मेयरको अध्यक्षतामा बस्ने बैठकहरूमा सामुदायिक प्रतिनिधि, वडा र पालिकाका प्रतिनिधि, विपद्संग सम्बन्धित प्रतिनिधिहरू, नेपाल प्रहरी र अत्यधिक मात्रामा महिलाहरूको समेत प्रतिनिधित्व गराउनु पर्दछ ।

भौगोलिक क्षेत्रको पहिचान

घरधुरी तथा सेवाग्राहि पहिचान गर्नका लागि पहिलो चरणमा भौगोलिक स्थानहरूको पहिचान गर्नुपर्दछ र ति स्थानहरूमा बाढी पहिरो तथा विपद् जोखिममा परेका घरधुरी तथा संकटमा रहेका समुदायको पहिचान गर्नुपर्दछ । यो काम विश्व खाद्य कार्यक्रमद्वारा संचालन हुने गर्दछ । समुदायमा आधारित सेवाग्राही पहिचानको लागि स्थानिय पालिकालाई जिम्मेवारी गराउनु पर्दछ र सबै भन्दा बढी बाढी तथा पहिरो र विपद् बाट प्रभावित सेवाग्राहिको छनौट गर्नुपर्दछ ।

- विगत पाँच वर्षमा भएका ऐतिहासिक बाढीका घटनाहरूको तथ्यका आधारमा वाढीजन्य जोखिम तथा विपद्का क्षेत्रहरूको पहिचान ।
- जिल्लास्तरमा शंकटासन्नता तथा जोखिमको मापन खासगरी गरिबीपन, खाद्यान्न अभाव वा गरीबी, आवासको अवस्था, सीमान्तकृत समूह, पुङ्कोपन तथा ख्याउटेपन जस्ता विषयलाई समावेश गरीएको छ ।
- सेन्टीनेल-१ (Sentinel-1) र ७२ घण्टा अवधि भित्र गरिने द्रुततर मूल्याङ्कन पद्धतिको प्रयोग गरेर बाढीका ऐतिहासिक घटनाहरूको पहिचान गरिन्छ ।
- नेपाल सरकार वातावरणा मन्त्रालय द्वारा गरिएको जिल्ला जोखिम मापन (नापा २०१०) र एसियाली विपद् पूर्वतयारी केन्द्र (नेपाल जोखिम मूल्याङ्कन २०१०) को आधारमा जोखिममा रहेका जिल्लाहरूलाई प्रथमिकतामा राखिएको छ ।

- नगरपालिका स्तरको जोखिम मापन गर्न र प्राथमिकतामा परेका जिल्लाका पालिकाहरूलाई प्राथमिकता प्रदान गर्नका लागि सामाजिक आर्थिक सूचकहरूको प्रयोग गरिन्छ ।
- पालिकास्तरमा जोखिममा रहेका घरधुरी तथा जनसंख्याको अनुमान जनसंख्या तथ्याङ्क र यससंग सम्बन्धित अन्य तथ्यहरूको आधारमा जनसंख्या, स्थान तथा बस्तिहरूको पहिचान गरिएको छ ।
- मनसुन सम्बन्धि पूर्व सूचना जल तथा मौसम विज्ञान विभागद्वारा जारी गर्ने गरीएको छ ।

समुदाय स्तरीय घरधुरी पहिचान

लक्षित समुह तथा समुदाय पहिचानका लागि पूर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्य एक महत्वपूर्ण पक्ष हो, यसले जोखिममा परेका समुह तथा समुदायहरूलाई बाढी पहिरो तथा विपद्को प्रभावलाई कम गर्नका लागि पूर्व तयारीका कामहरू गर्नका लागि मार्ग तय गर्नका लागि सहयोग प्रदान गर्दछ ।

समुदायमा आधारित लाभदायी तथा सेवाग्राही पहिचानका केहि महत्वपूर्ण पक्षहरू उल्लेख गरीएकोछ ;

- जोखिमताको नक्शा प्रयोग : बाढी तथा पहिरोको जोखिममा रहेका क्षेत्रहरूको पहिचान गर्न सकिन्छ । उक्त नक्शाहरू बाढी तथा पहिरोको जोखिममा रहेका सम्भावित समुह या समुदायहरूलाई लक्षित गर्नका लागि प्रयोगमा ल्याउन सकिन्छ । जोखिम नक्शा खासगरी हावापानी, भूवनीट र अन्य कारक तथ्यहरूको आधारमा तयार गर्न सकिन्छ ।
- सामुदायिक मूल्याङ्कन संचालन : सामुदायिक मूल्याङ्कन प्रक्रियाबाट बाढी तथा पहिरोको जोखिममा पर्न सक्ने सम्भावित समुदायहरूको जानकारी तथा सूचना प्राप्त गर्न सकिन्छ । मूल्याङ्कन प्रक्रियामा समुदायहरूसंग बसेर अन्तर्वाता, सर्वेक्षण तथा अन्य तथ्याङ्कहरूको प्रयोग गर्ने विधिहरूको प्रयोग गर्न सकिन्छ । सूचना संङ्कलन प्रक्रियामा जोखिममा रहेका क्षेत्र तथा समुदायहरूको पहिचान, भौतिक पूर्वाधार तथा तटबन्धको क्षति तथा विफल जस्ता विषयहरूको पहिचान समेत समावेश गर्नु पर्दछ ।
- स्थानिय साझेदारहरूसंग काम : स्थानिय साझेदार संस्थाहरूले समुदाय र उक्त समुदायको आवश्यकता सम्बन्धि जानकारीहरू प्रदान गर्न सक्दछन् । अत्यन्त जोखिममा रहेका समुह तथा समुदाय र तिनीहरूको आवश्यकताका बारेमा जानकारी हासिल गर्नु र उद्देश्य प्राप्ति गराउनु, स्थानिय अनुकुल कार्यक्रमहरू छन भन्ने कुराको बोध गराउनु नै स्थानिय साझेदार संस्थाहरूसंग काम गर्दाका फाइदाहरू हुन ।
- सामाजिक सञ्जाल तथा मिडियाको प्रयोग : बाढी पहिरो तथा जोखिममा रहेका सम्भावित समुह तथा समुदायहरूलाई पहिचान गर्नका लागि सामाजिक सञ्जाल तथा मिडियाको प्रयोग गर्न सकिन्छ । सामाजिक सञ्जाल तथा मिडियाको प्रयोग गरेर अनुगमन गर्न, उपकरणहरूको प्रयोग र निरन्तर अनुगमन गर्न साथै जोखिममा रहेका समुह तथा समुदायको पहिचान गर्न समेत प्रयोगमा ल्याउन सकिन्छ ।

सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिलाई परिचालन गर्ने

सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति (CDMC) परिचालन गर्नु भनेको पूर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्य (FbAA) मा समुदायहरूलाई समावेश गर्ने र सशक्तिकरण गर्ने दिशामा एक प्रमुख कदम हो ।

यहाँ CDMC परिचालन गर्न केही चरणहरू छन्:

- सम्भावित CDMC सदस्यहरूको सूची बनाउनुहोस्, जस्तै स्थानीय अधिकारीहरू, गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधिहरू, र आवश्यक योग्यता भएका मानिसहरू ।
- CDMC का लक्ष्यहरू र FbAA मा तिनीहरूको उपस्थितिको लागि संक्षिप्त अभिमुखीकरण सत्र सञ्चालन गर्नुहोस्। यस सत्रमा सदस्यहरूले आफ्नो विचार व्यक्त गर्ने र प्रश्नहरू सोध्ने मौका पाउनु पर्छ ।
- CDMC को लागि स्पष्ट रूपरेखा र कार्यहरू सिर्जना गर्नुहोस्, जसमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष, र विभिन्न कर्तव्यहरू जस्तै प्रारम्भिक चेतावनी, विपद् योजना, र प्रतिकार्यको जिम्मेवार सदस्यहरू समावेश छन् ।
- CDMC सदस्यहरूलाई पूर्वसूचना प्रणाली, समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन, र विपद् जोखिम न्यूनीकरण जस्ता विषयमा तालिम दिनुहोस् ।
- CDMC र उपयुक्त सरोकारवालाहरू, जस्तै कार्यान्वयन गर्ने संस्था, दाताहरू र अन्य साझेदारहरू बीच सम्पर्कको च्यानलहरू सिर्जना गर्नुहोस्। यसो गर्नाले, CDMC लाई FbAA कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा जानकारी र संलग्न गराइनेछ ।
- नियमित बैठक, प्रतिक्रिया र मार्गदर्शन सहित CDMC लाई निरन्तर सहयोग प्रदान गर्नुहोस्। यसले CDMC ले आफ्नो भूमिका र जिम्मेवारीहरू प्रभावकारी रूपमा पूरा गर्न सक्षम छ भनी सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्नेछ ।

सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीका लागि तालिम तथा प्रशिक्षण

तालिम प्रकृयाका औजार तथा सामग्री: कोबो तथा अन्य औजारको प्रयोग

लक्षित समुह: सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी तथा स्वयंसेवकहरू

पालिकाहरूले पहिचान गरिएका लक्षित समुह समुदायका उपभोक्ताहरूको लागि पहिचान गरिएका तालिम सामग्रीहरूको प्रयोग गरेर पालिकास्तरमा प्रशिक्षण तालिमहरू सञ्चालन गरिनेछ । तालिम पालिकास्तरमा सञ्चालन हुनेछ र यसको नेतृत्व विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन र अन्य अधिकृतहरूले गर्नेछन । यस कार्यक्रममा पालिकाका प्रतिनिधि तथा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूलाई आमन्त्रित गरिनेछ । यसका साथै सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरू र स्वयंसेवकहरूलाई तालिम पश्चात व्यापक रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

प्रत्येक सामुदायिक विपद् व्यवस्थापनका पदाधिकारीहरूका लागि थप तालिमको व्यवस्थापनको कारणले भौगोलिक विकटता तथा विभाजनको स्तरको आधारमा स्वयंसेवकहरूले दर्ता प्रकृया अगाडी बढाउन सकिन्छ ।

घरपरिवार छनौटका मापदण्ड

लक्षित समुदायको पहिचान अनुभव र ऐतिहासिक प्रभावहरूको आधारमा पुरा भइसकेपछि निम्न मापदण्डहरूको आधारमा जोखिममा रहेका घरपरिवार तथा क्षेत्रको पहिचान गरिन्छ ।

- जोखिम तथा चुनौती
  - मानवीय क्षति
  - बाढीको विपद् तथा यसको असर
  - भौतिक संरचनाको क्षति
- जोखिमता/शंकटासन्न तथा चुनौती
  - घरको अवस्था तथा प्रकार— काठ/माटोको प्रयोग, इटा र माटोको प्रयोग
  - घरको तलाको संख्या < २
  - नदीको नजिकको दुरी < ..... मिटर
- भौतिक शंकटासन्न तथा उपलब्धता
  - सुरक्षित आवास तथा सामुदायिक भवन
- सामाजिक आर्थिक जोखिम
  - ५ भन्दा बढी परिवार संख्या भएको घर परिवार:महिला,बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक घरमुल भएको
  - गर्भवति तथा स्तनपान गराउने महिला भएको घरपरिवार
  - विस्थापित वा भूमिहिन घरपरिवार
  - घरमुलिको निम्न माध्यमिक तहसम्म शिक्षा भएको वा शिक्षा नभएको
  - कृषि र मजदुरीमा आश्रित घरपरिवार
  - आफ्नो उत्पादनले ६ महिना सम्म मात्र खान पुग्ने तथा ६ महिना खाद्य असुरक्षित घरपरिवार

छनौट समितिका सदस्यहरूको मापदण्ड

यी मापदण्डहरूका आधारमा साझेदार संस्थाले निम्न अनुसारका काम गर्नेछ;

- जोखिममा परेका समुह तथा समुदायहरूको उपयुक्त तरिकाबाट छनौट गर्नका लागि छनौट समिति तथा पालिकाका सम्बन्धित पदाधिकारीहरूसंग परामर्श गरी छनौटका प्रक्रियाहरूको अवलम्बन गरी बैठक सञ्चालन गर्ने ।
- जोखिममा रहेका समुह तथा समुदायको लिष्ट तयार गर्ने ।
- लाभग्राही समुह तथा समुदायहरूको दर्ता प्रक्रिया र प्रमाणीकरण गरी उनीहरूलाई स्वयंसेवक मार्फत अभिमुखिकरण गराई जानकारी गराउने ।
- सर्वेहरू मार्फत लाभग्राही तथा उपभोक्ताहरू दर्ता प्रक्रियामा समावेश गराउने ।

- दर्ता भएका समुह समुदाय तथा घरपरिवारलाई अनुमोदन गर्न वार्ड,पालिका र जिल्ला प्रशासन कार्यालयसंग समन्वय गरी समिक्षा बैठकहरु सञ्चालन गर्ने ।
- दर्ता भएका समुह समुदाय तथा घरपरिवारको विवरण पालिकाको पत्र सहित विश्व खाद्य कार्यक्रम केन्द्रीय कार्यालयमा पठाउने ।

पालिकामा सेवाग्राहीको तथ्याङ्क स्थापना तथा प्रमाणिकरण

- वार्षिक रुपमा पालिकास्तरमा जोखिममा रहेका वा पहिचान गरिएका घरधुरीहरुको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने ।
- विपद् जोखिम न्यूनिकरणका फोकल पर्सन र अन्य अधिकृतहरु
- तथ्याङ्कको सुरक्षा तथा आदान प्रदान सम्झौता
- तेश्रो पक्षबाट प्रमाणिकरण

लाभाग्राहीहरुको अनुमोदन प्रक्रिया

उपभोक्ता तथा लक्षित समुह समुदायको एकपटक दर्ता तथा प्रमाणीकरण प्रक्रिया पुरा भइसकेपछि यस कार्यक्रमबाट निरन्तर सहयोग प्राप्त गर्नका लागि वडा कार्यालय,पालिका तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट अनुमोदन गर्न आवश्यक छ । यसका अलवा उक्त समुदायलाई यस कार्यक्रमबाट सहयोग प्राप्त भइरहनेका लागि पूर्व चेतावनी संकेत,राहात आपुर्तिहरु र नगद हस्तान्तरण जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नका लागि सहज हुन्छ र प्रभावित समुदायहरुलाई बाढी पहिरो तथा विपद्को सामना गर्न मद्दत पुग्न सक्दछ ।

यो कुरा नोट गर्न एकदमै महत्वपूर्ण छ कि यो कार्यक्रम विपद् पछिको प्रतिकार्य भन्दा पनि पूर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्यका लागि डिजाइन गरिएको छ । जसको कारण लक्षित समुह तथा समुदायले पूर्वानुमान र प्रारम्भिक चेतावनी प्रणालीमा आधारित भएर जोखिम तथा विपद्को बेला सहयोग उपलब्ध गर्न सक्नु ।

कतिपय जानकारीहरु महत्वपूर्ण हुन सक्दछन् कि पूर्वानुमानमा आधारित कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गर्नका लागि तयार गरिएको हुन्छ ताकि विपद्को जोखिम हुनु भन्दा पहिला नै सम्बन्धित घरधुरी तथा उपभोक्ताहरुले पूर्वानुमान र प्रारम्भिक चेतावनी अगावै सहायता प्राप्त गर्ने गर्दछन ।

- समुदाय स्तर : सबैभन्दा तल्लो सामुदायिक स्तरबाट गाउँ वा गाउँको समुहबाट कतिपय प्रक्रियाहरु शुरु हुन्छन् । गाउँ वा समुहका अगुवाहरुले सामुदायिक विपद् जोखिम व्यवस्थापन समितिहरूसंग मिलेर उच्च जोखिममा परेका वा शंकटासन्न अवस्थामा रहेका मानिस तथा समुदायहरुको पहिचान गरी उनीहरुको आवश्यकता सम्बन्धि सूचनाहरु संकलन गर्दछन् ।
- वार्ड स्तर : वडा स्तरमा छनौट भएका सम्भावित उपभोक्ताहरुको विवरण विपद् व्यवस्थापन समितिमा पठाइन्छ । वडाका सम्बन्धित पदाधिकारीहरुले पठाइएको विवरणलाई प्रमाणिकरण गर्दछन् र प्रमाणित गरिएको विवरण अनुसार कार्यक्रमका लागि मापदण्ड अनसार लिष्ट तयार गर्दछन् । यसका साथै कुनै पनि

गुनासो तथा उजुर वाजुर नआओस भन्नका लागि पारदर्शिताका लागि अन्तिम विवरण तथा सूचना प्रकाशित गर्दछन् ।

- पालिका स्तर : प्रत्यक्ष उपभोक्ता समुह, समुदाय तथा घरधुरीको प्रमाणित विवरण पालिकाको कार्यालयमा पठाइन्छ । पालिकाले नै यस कार्यक्रमको मुख्य प्रशासनिक तथा जिम्मेवार निकायको रूपमा काम गर्दछ । पालिकाले प्राप्त सूचि तथा विवरणको अन्तिम अध्ययन गरी सम्बन्धित लक्षित समुह तथा समुदायको विवरण स्वीकृत गरी नामावली प्रकाशन गर्दछ ।
- जिल्ला प्रशासन कार्यालय : पालिका स्तरबाट स्वीकृत भएको लक्षित समुह तथा उपभोक्ताको विवरण जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा पठाइन्छ किनकि जिल्ला प्रशासन कार्यालय नै यस कार्यक्रमको प्रमुख अनुगमन गर्ने निकाय हो । यसका साथै प्राप्त विवरण अनुसारको सूचिलाई जिल्ला प्रशासनका कार्यालयका सम्बन्धित पदाधिकारीहरूले लक्षित समुह तथा समुदायको विवरणलाई स्वीकृति प्रदान गर्दछन् ।

स्थानीय तहमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा संरक्षण गर्ने

- पालिकास्तरमा पहिचान भएका र अत्यन्त जोखिममा रहेका घरधुरीहरूको तथ्याङ्कहरूलाई पालिका स्तरमा नै अध्यावधिक, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- विपद् जोखिम न्यूनिकरण अधिकृत साथै स्थानिय पदाधिकारीहरूले तथ्याङ्क संकलन गर्ने, यकिन गर्ने तथा अध्यावधिक गर्ने, व्यवस्थापन गर्ने, समय परिस्थिति अनुसार परिमार्जन गर्ने तथा घरपरिवारको तथ्याङ्क थप्ने तथा घटाउने सम्मको अधिकार प्राप्त छ ।
- विपद् जोखिम न्यूनिकरण अधिकृत साथै स्थानिय पदाधिकारीहरूले तथ्याङ्कको गोपनियता, उपलब्धता आदि विषयमा प्राविधिक, भौतिक तथा प्रशासनिक रूपमा नियन्त्रण गर्ने कुराको शुनिश्चित गर्दछन् ।
- कुनै पनि सार्वजनिक प्राधिकार, राष्ट्रिय तथ अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था तथा अन्य निकायहरूले तथ्याङ्कहरूको हानी तथा अनाधिकृत रूपमा प्रयोग वा प्रशोधन हुन बाट बचाउनु पर्दछ । तथ्याङ्कको सुरक्षा शुनिश्चित गर्न आवश्यक प्राविधिक पक्षहरू लागु गर्नुपर्नेछ । यसवाहेक पनि सम्बन्धित संघसंस्थाहरूले पहिचान र सम्पर्क विवरण सहित तथ्याङ्क सुरक्षा अधिकारी नियुक्त गर्नुपर्नेछ । तथ्याङ्कहरूको प्रयोग तथा गोपनियताको बारेमा पालिकासंग समन्वय तथा सहकार्य गर्नुपर्नेछ ।

लक्षित बर्गको छनौट र यसका उपयुक्त कारण सहित प्रभावकारी सञ्चार

यस कार्यक्रम अन्तर्गत मानवीय सहायताको लागि सञ्चालन गर्नुपर्ने कार्यक्रम र लक्षित बर्ग छनौटका आधारहरू समेतको प्रयोग गर्दै कार्यन्वयनका विभिन्न चरणहरू सञ्चालन गरिनेछ । यस प्रकृयाले सम्बन्धित कार्यक्रमको पारदर्शिता निर्माण गर्नका लागि मद्दत पुऱ्याउँछ ।

यहाँ केहि चरणहरूको बारेमा उल्लेख गरिन्छ जस्तै प्रभावकारी सञ्चार तथा पारदर्शिताका लागि मद्दत गर्दछ

- कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुभन्दा अगाडी नै लक्षित समुह या समुदायको छनोटका लागि स्पष्ट र पारदर्शिताका मापदण्डहरु स्थापित गर्न जरुरी छ । यसले केहि व्यक्ति वा समुदायलाई लक्षित समुह तथा समुदायको छनोटको बारेमा स्पष्टता आउनेछ ।
- छनौटका आधार तथा मापदण्डहरु स्थापित भइसकेपछि लक्षित समुह तथा अन्य बाह्य समुदायलाई स्पष्ट रुपमा जानकारी गराउनुपर्ने हुन्छ । यसको जानकारी समुदाय स्तरमा बैठकहरु सञ्चालन गरेर वा अन्य माध्यमबाट पनि गर्न सकिन्छ ।
- गैह्र उपभोक्ताहरुलाई पनि उनीहरु छनौटमा किन परिण भनेर जानकारी गराउनु पर्ने हुन्छ । यस प्रकारको जानकारी दिँदा उनीहरुको पनि सम्मान गर्दै सावधानीपूर्वक जानकारी गराउनु पर्दछ र वँहाहरुले अन्य तरिकाबाट पहुँच गर्न सक्छन भन्ने कुराको यकिन गराउनु पर्ने हुन्छ ।
- स्थानिय सरोकारवालाहरु तथा सामुदायिक अगुवाहरु र स्थानीय प्रतिनिधिहरुलाई कार्यान्वयन प्रक्रियामा संलग्न गराउनु पर्दछ । यसले कार्यक्रम प्रतिको विश्वास निर्माण गर्न र कार्यक्रम निष्पक्ष रुपमा तथा पारदर्शिताका साथ सञ्चालन छ भन्ने कुराको यकिन गर्नका लागि मद्दत गर्दछ ।
- कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले कुनै पनि प्रकारको समस्या तथा चुनौतीहरु पहिचान गर्न र आवश्यकता अनुसार समायोजन गर्नका लागि सहयोगी हुन्छ । यसले भविष्यमा कार्यक्रमहरु सञ्चालन तथा परियोजना निर्माण गर्नका लागि समेत मद्दत गर्दछ ।

छनौट प्रकृयाको नतिजाहरुको प्रचार प्रसार

पारदर्शिता पुर्वानुमानमा आधारित अग्रिम कार्यको एक महत्वपूर्ण पक्ष हो । पारदर्शिता कायम गर्ने र पहिचान गरिएका लक्षित समुह तथा समुदायहरुको परिणामहरुका वारेमा सञ्चार गर्ने केहि पक्षहरुका वारेमा उल्लेख गरिएको छ ;

- सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरुलाई लक्षित वर्ग छनोटका आधारहरु के हुन भनेर सञ्चार गर्नुपर्ने हुन्छ । यसले कार्यक्रमको शुनिश्चितता गर्नुका साथै सबै सम्बन्धित समुह तथा समुदायहरुलाई कार्यक्रमको बारेमा समान बुझाई हुन जानेछ ।
- कार्यक्रमको नतिजाहरुलाई अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीमा व्यवस्थित गर्ने ।
- पहिचान गरिएका लक्षित समुह तथा समुदायहरुको बारेमा सबै सरोकारवालाहरुलाई समय मै जानकारी गराउने ।
- कार्यक्रम अवधिभरि लक्षित समुह, सामुदायिक अगुवा, नेताहरु र सरकारी अधिकारीहरु समेत सबै सरोकारवालाहरुलाई कार्यक्रममा सरिक गराउने । यसले कार्यक्रम प्रतिको विश्वास निर्माण गर्न र कार्यक्रमहरुको प्रगति तथा उपलब्धीहरु सबै सम्बन्धित पदाधिकारीहरुलाई जानकारी छ भन्ने कुराको सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

- विभिन्न उपयुक्त सामाजिक सञ्जाल, सामुहिक बैठक, स्थानिय सञ्चार माध्यमका स्रोत साधन प्रयोग गरेर आम सरोकारवालाहरूलाई जानकारी प्रदान गर्ने। यसले सबैलाई जानकारी पुगेको सुनिश्चित गर्नेछ।

सामुदायिक पृष्ठपोषण संयन्त्रको स्थापना (CFM)

सामुदायिक पृष्ठपोषण संयन्त्र (CFM) मा समस्या र अन्तरहरू बुझ्न र कार्यक्रमहरूको प्रभावकारिता सुधार गर्नका लागि कुनै पनि लक्षित सहायता कार्यक्रमहरूको एक महत्त्वपूर्ण घटक हो। यसमा उजुरीकर्तालाई रेकर्ड गर्ने, सन्दर्भ गर्ने, अभिनय गर्ने र प्रतिकार्य गर्ने प्रक्रियाहरू समावेश छन् र प्राप्त उजुरीहरूको अनुगमन, अनुसन्धान र प्रतिकार्यमा व्यक्तिगत र संवेदनशील जानकारीको साथै गोप्य कार्य पनि महत्त्वपूर्ण समावेश हुन्छ।

यहाँ सामुदायिक पृष्ठपोषण लिने अधिकारीको मुख्य भूमिका र जिम्मेवारीहरू राखिएको छ।

- सामुदायिक पृष्ठपोषण लिने अधिकारीले सामुदायिक पृष्ठपोषण प्रक्रिया स्थापना र समर्थन गर्ने जिम्मेवारीमा छ, इनपुटका लागि च्यानलहरू सार्वजनिक र प्रयोगकर्ता-अनुकूल छन् भनेर सुनिश्चित गर्ने।
- पृष्ठपोषण सङ्कलन र विश्लेषण: तोकिएको व्यक्तिले समुदाय पृष्ठपोषण भेला र विश्लेषणको निरीक्षण गर्दछ। यसले इनपुट जम्मा गर्न र पुनरावर्ती विषयवस्तु वा मुद्दाहरू पत्ता लगाउन यसलाई समीक्षा गर्न समावेश गर्दछ।
- सान्दर्भिक पक्षहरूको सञ्चार: समुदाय पृष्ठपोषण अधिकारीले कार्यान्वयन गर्ने एजेन्सी, दाताहरू, र अन्य साझेदारहरूलाई सङ्कलन गरिएको पृष्ठपोषणको जानकारी दिनुपर्छ। यस डेटाको प्रयोगको साथै, छिमेकीको आवश्यकतालाई अझ राम्रोसँग मिलाउन कार्यक्रमलाई आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्न सकिन्छ।
- जवाफदेहिता र पारदर्शिता सुनिश्चित गर्ने: सामुदायिक पृष्ठपोषण अधिकारीले पृष्ठपोषण प्रक्रिया खुला छ र समुदायलाई यसको इनपुट कसरी प्रयोग गरिँदैछ भन्ने बारे सचेत छ भनी सुनिश्चित गर्नुपर्छ। नतिजाको रूपमा, समुदाय र कार्यान्वयन गर्ने निकायले अधिक विश्वास र जवाफदेहिता विकास गर्न सक्छ।

सामाजिक सुरक्षा रजिस्ट्रीहरूको एकीकरण

सामाजिक सुरक्षा रजिस्ट्रीहरूमा सामान्यतया जोखिममा परेका परिवारहरू, तिनीहरूको स्थान, जनसांख्यिकीय जानकारी, र सामाजिक आर्थिक स्थिति सहितको जानकारी समावेश हुन्छ। यो जानकारी प्रकोप वा संकटबाट प्रभावित हुने जोखिममा रहेका व्यक्तिहरूलाई पहिचान गर्न र उनीहरूलाई लक्षित सहायता गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ।

FbAA कार्यक्रमहरूमा सामाजिक सुरक्षा दर्ताहरू एकीकृत गर्न सरकारी एजेन्सीहरू, मानवीय संस्थाहरू र अन्य सरोकारवालाहरू बीचको सहकार्य आवश्यक छ। यस प्रक्रियाका मुख्य चरणहरू समावेश छन्:

- सहायता लक्षित गर्न प्रयोग गरिने सामाजिक सुरक्षा रजिस्ट्री पहिचान गर्ने।
- ट्रिगरको आधारमा अग्रिम कार्य गर्न प्रोटोकल विकास गर्ने।
- रजिस्ट्री कसरी प्रयोग गर्ने भनेर कर्मचारी र साझेदारहरूलाई प्रशिक्षण दिनुहोस्।

- कार्यक्रमको प्रभावकारिताको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न र आवश्यकता अनुसार समायोजन गर्नका लागि संयन्त्रहरू स्थापना गर्ने ।

तेस्रो पक्ष प्रमाणीकरण

- सहयोग अत्यावश्यक चाहिने लक्षित व्यक्तिले पाएको नपाएको सुनिश्चित गर्न धेरै आवश्यक छ, जुन तेस्रो पक्ष द्वारा प्रमाणित गरिनु पर्छ । तेस्रो पक्षद्वारा प्रमाणीकरण भनेको लक्ष्य निर्धारण प्रक्रिया र परिणामहरू उचित, सटीक र प्रभावकारी छन् भनी सुनिश्चित गर्नको लागि छुट्टै संस्था वा एजेन्सीद्वारा समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्नु हो ।
- तेस्रो पक्ष प्रमाणिकरणकर्ता स्वतन्त्र, निष्पक्ष हुनुपर्छ र लाभग्राही लक्ष्यीकरण र कार्यान्वयनमा सान्दर्भिक विशेषज्ञता र अनुभव भएको हुनुपर्छ । प्रमाणिकरणकर्तालाई लक्ष्य निर्धारण मापदण्ड, लाभग्राहीहरू पहिचान गर्न प्रयोग गरिएको डाटा, र समर्थन लाभग्राहीहरूमा पुग्ने सुनिश्चित गर्न प्रयोग गरिएका विधिहरू सहित सबै सान्दर्भिक जानकारीहरू प्रदान गरिनुपर्छ । तेस्रो पक्ष प्रमाणिकरणकर्ताले लक्ष्यीकरण प्रक्रिया र कार्यक्रमको परिणामहरूको मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ । यदि कुनै कमीहरू पहिचान भएमा तेस्रो पक्ष प्रमाणिकरणकर्ताले लक्ष्यीकरण प्रक्रिया सुधार गर्नका लागि सिफारिसहरू पनि उपलब्ध गराउनु पर्छ ।
- तेस्रो पक्ष प्रमाणिकरण कर्ताले FbAA कार्यक्रमका लागि चयन गरिएका लाभग्राहीहरूले स्थापित मापदण्ड पूरा गरेको सुनिश्चित गर्न प्रमाणीकरण अभ्यासहरू सञ्चालन गर्नुपर्छ । यी अभ्यासहरूमा लाभग्राहीहरू बसोबास गर्ने क्षेत्रहरूमा फिल्ड भ्रमणहरू, लाभग्राहीहरूसँग अन्तर्वार्ता, र सान्दर्भिक कागजातहरूको प्रमाणीकरण समावेश हुन सक्छ ।

समय रेखा

लक्षित बर्ग पहिचान, दर्ता, प्रमाणीकरण तथा अभिलेखिकरणको सम्पूर्ण समय रेखा अप्रिल देखि मे महिनासम्ममा पूरा हुनेछ, यद्यपि यो कार्य स्थानीय स्रोत साधन तथा समयमा निर्भर रहन्छ ।

	अप्रिल २०२३				मे २०२३			
	पहिलो हप्ता	दोस्रो हप्ता	तेस्रो हप्ता	चौथो हप्ता	पहिलो हप्ता	दोस्रो हप्ता	तेस्रो हप्ता	चौथो हप्ता
अभिमुखिकरण								
छनौट समिति गठन								
जोखिम मूल्याङ्कन								
लाभग्राही छनौट								
लाभग्राही दर्ता								
लाभग्राही प्रमाणिकरण								
लाभग्राही नामावली								

अनुसूचि

टेबल: १ : समुदाय प्राथमिकिकरण

पालिकाको नाम:

मिति:

क्रम संख्या	समुदायको नाम	वार्ड	ऐतिहासिक बाढीको संख्या	तटवन्धका सुविधाहरु	समुदायको प्रकार	प्रभाव मापन (१-५) मानवीय तथा भौतिक क्षति	प्राथमिकता: धेरै उच्च, उच्च, मध्यम, निम्न र धेरै कम

टेबल २:लक्षित घरधुरी

पालिकाको नाम:

मिति:

मापदण्ड	धेरै उच्च	उच्च	मध्यम	निम्न	धेरै कम
Exposure					
सम्भावित बाढी					
तटवन्धका सुविधा					
कमजोरी					
घरको अवस्था – छाना/गारो, काठ/माटो बाँधेको/नबाँधेको, ईटा					
सामाजिक अर्थिक जोखिम					
कृषि र मजदुरीमा आश्रित					
उत्पादनले ६ महिना मात्र धान्ने					
शिक्षाको तह माध्यमिक तह वा सो भन्दा कम					
सामाजिक सुरक्षा मापदण्ड पुरा भएको					

टेबल ३: लाभाग्राहीको अन्तिम लिष्ट

पालिकाको नाम:

मिति:

लाभाग्राहीको फाइनल नामावली:

सिनं	घरमुलीको नाम	लिङ्ग	वार्ड	समुदाय	राष्ट्रिय पत्र नं	मोवाइल नं	बैंक खाता नं	प्राप्तको प्रकार

टेबल ४: उपभोक्ता छनोट समिति

पालिकाको नाम:

सिनं	नाम	पद	संस्था	मोबाइल नं	इमेल

पालिकाको नाम:

[illegible]

आज्ञाले
बस बहादर राना
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत